

Solsideskolen
Privatskolen i Nørresundby

ORDBLIND OG HVAD SÅ?

SPU - Solstrålen

Hdva er odrbindldhde?

Odrbindldhde, eellr dsylkse, er ne
lrænigsfrotsyterrlsee, dre åpvrikr evenn tli
ta lesæ, satev, srkvie go atle.

Brøn, dre hra dte, re foet klego og
hdårtbarjdene, mne ed hra prbolmree
mde ta froibned ed bgotsvaer, ed sre,
tli ed ldye, smo dsise bgotsvaer druøg.

Samtalepunkter - forældremøde omkring ordblinde elever

- Hvad vil det egentlig sige at læse?
- Hvordan er ordblindetesten bygget op, og hvad testes der egentlig for?
- Hvad betyder mit barns testresultat?
- Hvad betyder det at være ordblind, og hvad er udfordringen helt præcis for mit barn?
- Hvilke hjælpemidler har mit barn adgang til nu, fx Nota?
- Hvilken støtte til undervisningen kan skolen tilbyde mit barn – SPU?
- Hvilken betydning har ordblindhedsproblematikken for mit barn fremadrettet – i undervisningen og videre i uddannelsesforløb?
- Hvad betyder det personligt og socialt i klassen for mit barn at have fået konstateret en ordblindeproblematik, og hvordan kan vi som skole og forældre gribe situationen an?
- Hvad betyder problematikken for mit barns læring i andre fag – sekundære følger af ordblindhed?
- Hvad betyder problematikken for lektiemængden i hverdagen?
- Andet?

Hvad er læsning?

Læsemodel 1

Videnskabeligt kan begrebet læsning defineres i mange forskellige modeller. Denne første model er meget enkel. Læsning er lig med afkodning gange sprogforståelse. Hvis den ene faktor er 0, er der således ikke tale om automatiseret læsning.

Læsning = afkodning x sprogforståelse

Den viser også, at både afkodning og sprogforståelse er gensidigt afhængige af hinanden. Uden den ene faktor, er der ingen læsning.

Hvad er læsning?

Afkodning er den tekniske del af læsningen, hvor bogstavernes lyd og det at sætte lydene sammen til ord, er det afgørende. Også genkendelse af ord og genkendelse af betydningdele af ord er central.

Sprogforståelse er bl.a. læseforståelse og forhåndsviden. Det dækker over viden om verden, ordforråd, kendskab til teksters opbygning og evnen til at danne logiske slutninger som fx at kunne "læse mellem linjerne".

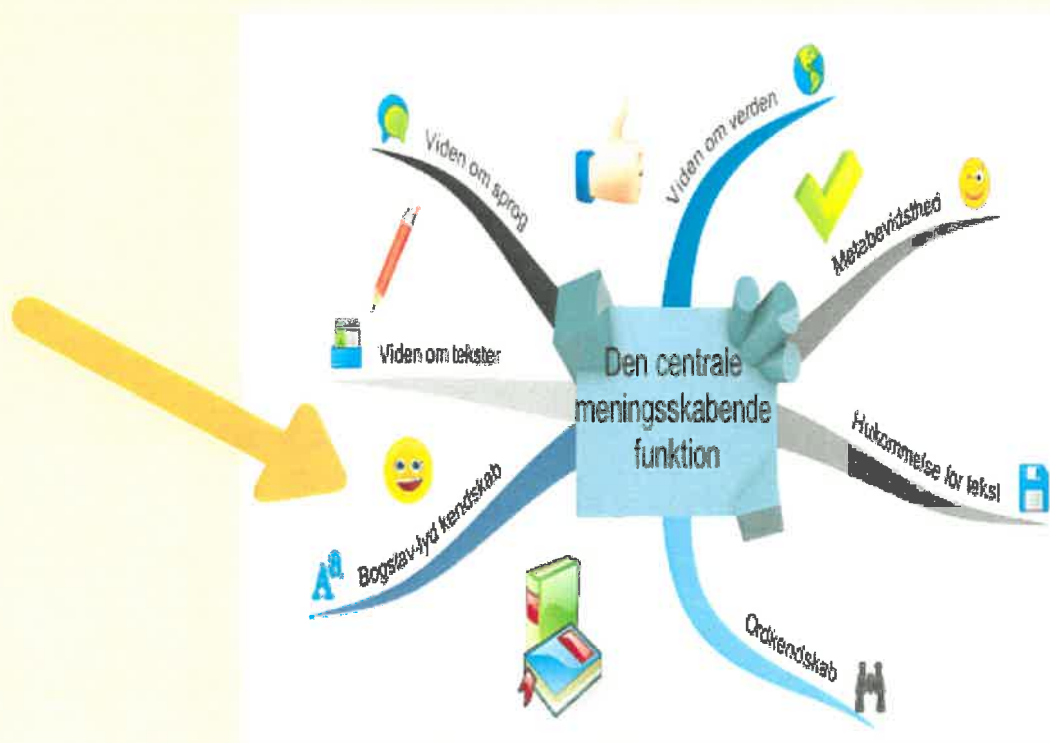
For den ordblinde elev er det afkodningen, som er udfordringen. Men da de to, afkodning og sprogforståelse, forudsætter hinanden, bliver sprogforståelsen på sigt også påvirket.

Hvad er læsning?

Læsemodel 2

Denne læsemodel er Ehris' interaktive læsemodel. Her er det at læse vist som mange forskellige områder/grene, der spiller sammen på kryds og tværs. Også her skal alle områder/grene være i spil, før der er tale om automatiseret, meningsskabende læsning.

For den ordblinde elev er det området/grenen "bogstav-lydkendskab", der er udfordringen. Bogstav-lydkendskab og afkodning er to forskellige betegnelser for den samme funktion i læseprocessen.

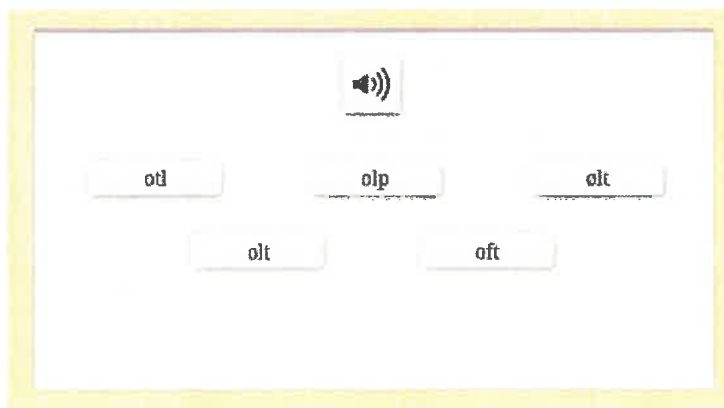
Ordblindetest

De tre deltest i Ordblindetesten er: **Find stavemåden**, **Find det der lyder som et ord** og **Basal ordforrådsprøve**. De to første deltest undersøger testdeltagerens færdigheder med skriftens grundlæggende lydprincip (forbindelsen mellem bogstaver og ord).

Hver deltest begynder med en kort instruktion. Instruktionen fortæller, hvad deltesten går ud på og viser, hvordan man løser delopgaverne.

Først kommer der en eksempelopgave, hvor det rigtige svar demonstreres for testdeltageren. Så kommer der tre øveopgaver, hvor testdeltageren selv skal svare.

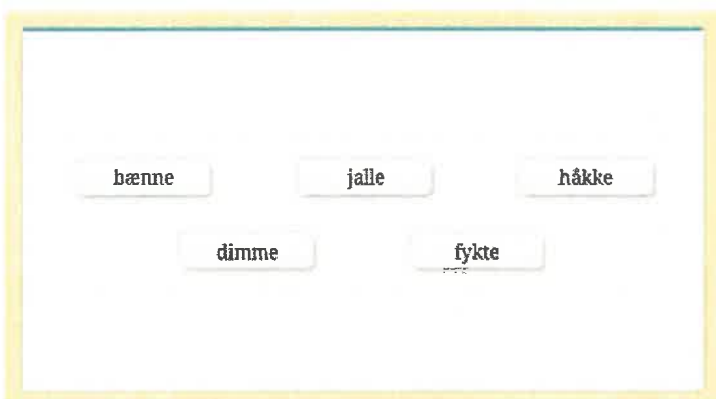
Deltageren får at vide, om svaret er rigtigt eller ej og ser, hvilket svar der er det rigtige.

Find stavemåden består af 40 opgaver, hvor deltageren hører et non-ord (fx "olt") og skal vælge den rigtige stavemåde ud af fem valgmuligheder (*otl*, *olp*, *ølt*, *olt* og *oft*). Deltageren har 5 minutter til at løse så mange af de 40 opgaver som muligt.

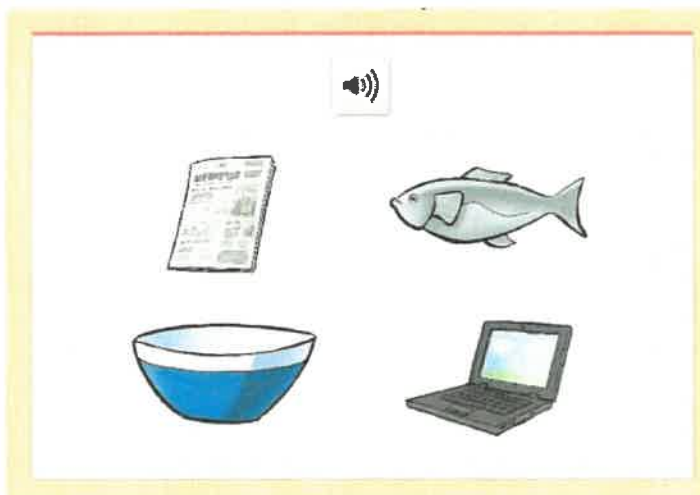
Figur 1. Find stavemåden.

Ordblindetest

Figur 2. Find det, der lyder som et ord

Find det der lyder som et ord består af 44 opgaver, hvor deltageren ser fem non-ord (fx *bænne*, *jalle*, *håkke*, *dimme*, *fykte*). Deltageren skal vælge det ord, der lyder som et rigtigt ord, når man læser det (*håkke* lyder som "hugge", når man læser det). Deltageren har 7 minutter til at løse så mange af de 44 opgaver som muligt.

Figur 3. Basal ordforrådsprøve.

Basal ordforrådsprøve består af 15 opgaver. I hver delopgave hører deltageren et ord (fx "avis") og skal så vælge det billede, som forestiller ordet. Der er fire valgmuligheder. Deltageren har 5 minutter til at løse de 15 opgaver. Den basale ordforrådsprøve tjekker, om deltageren har et tilstrækkeligt ordforråd på dansk til at løse *Find det der lyder som et ord*-opgaverne. For at kunne løse dem skal deltageren nemlig kende de målord, der er med i testen. Hvis deltageren fx ikke kender ordet *hugge* (i opgaven i figur 2), kan vedkommende ikke finde frem til, at *håkke* er det rigtige svar i en af opgaverne. Der er altså

ikke tale om en grundig undersøgelse af deltagerens ordforråd. Denne delprøve vil derfor virke let for de fleste deltagere. Kun deltagere med begrænset kendskab til dansk vil føle sig udfordret af opgaven. Det er vigtigt, at testvejlederen informerer deltageren om dette, da især ældre deltagere kan føle sig "talt ned til".

Hvad vil det sige at være ordblind?

Kernen i ordblindhed er, at eleven har vanskeligheder med at lære sig at udnytte skriftens lydprincip, og at det derfor er svært at udvikle sikker og flydende ordlæsning og sikker og flydende stavefærdighed. Skriftens lydprincip er betegnelsen for at kende bogstavernes lyde og sikkert kunne sætte dem sammen til ord. Man kalder det også bogstav-lydforbindelsen, i fagsprog.

Tegnene på ordblindhed er altså både knyttet til, hvor præcist man afkoder, og hvor hurtigt man afkoder (den flydende afkodning). Når man har afkodet et ord og dele af et ord tilstrækkeligt mange gange, så genkender man orddelene umiddelbart, fordi man ved, hvordan orddelenes bogstavfølger skal udtales, og så behøver man ikke længere tænke så meget over, hvordan man gør. Ordblinde elever skal i langt højere grad end deres kammerater træne for at nå til det punkt, hvor bogstavlyd-forbindelserne aflæses automatisk. Deres store udfordring er at nå til dette punkt, hvor de ikke skal bruge store mentale ressourcer, hver gang de støder på ord.

Hvad vil det sige at være ordblind?

Sekundære følger til ordblindhed

Hvis eleven har ordafkodningsvanskeligheder, kan det ofte få konsekvenser for læseforståelsen. Hvis eleven bruger en stor del af sin energi på at afkode de enkelte ord i teksten, kan han/hun miste overblikket over indholdet og kan ikke forholde sig aktivt til selve teksten. På den måde kan ordblinde elever få problemer med tekstforståelsen. Det bliver besværligt at læse, de mister lysten til at læse, og deres ordforråd og generelle tilegnelse af viden risikerer at blive mindre. Derfor kan de risikere at komme bagud i undervisningen i forhold til deres klassekammerater.

Hjælpemidler til ordblinde elever – hvorfor?

Når det er så vigtigt, at den ordblinde elev hurtigst muligt får adgang til IT-hjælpemidler i undervisningen, er det netop for at undgå de sekundære følger. Det er utrolig vigtigt, at eleven ikke skal bruge alle sine mentale ressourcer på ordafkodning, men kan aflastes og støttes ved oplæsning og skrivestøtte, således de mentale ressourcer kan bruges på fx tekstforståelse og tilegnelse af diverse andre færdigheder, for på den måde at have mulighed for at tilegne sig samme mængde viden og færdigheder som resten af klassen.

Støtte og støttefunktioner

Hvad er Nota?

Nota producerer og udlåner tekster, der er gjort tilgængelige for mennesker med læsehandicap. Det gør Nota på vegne af staten som en institution under Kulturministeriet. Formålet med Nota er at sikre lige adgang til viden, samfundsdeltagelse og oplevelser for mennesker, der ikke kan læse almindelig trykt tekst. Men også for de ordblinde, der er udfordret i mild grad.

Den ordblinde elev bliver meldt ind i Nota via skolens læsevejleder. Herefter sender Nota en bekræftende mail til hjemmet om, at eleven nu er tilmeldt. Eleven kan herefter finde de fleste skolebøger, faglitteratur og skønlitteratur og downloade disse til oplæsning vha. støttefunktioner eller som e-bøger.

Hvilke støttefunktioner har den ordblinde elev adgang til?

- **CD-ord** er skolens primære støttefunktion til både oplæsning og skrift. Dette program kan anvendes i alle fag, også matematik og sprogfag. Det er gennem undervisning i Solstrålen (skolens special-pædagogiske undervisning), at eleven lærer at anvende CD-ord. CD-ord bliver herefter det primære hjælpemiddel i al undervisning i alle fag og må ligeledes anvendes til alle eksaminer.

Støtte og støttefunktioner

Hvilke støttefunktioner har den ordblinde elev adgang til?

- **Ordblindelab.dk** er en samling af diverse videoer, som viser brugerne, hvordan fx CD-ord, eller særlige funktioner i CD-ord virker og anvendes. Her kan brugerne hurtigt få overblik over, hvilke hjælpemidler der kan anvendes til hvilke opgaver.
- **Tal til windows** er en app, eleven lærer at anvende i et samspil mellem computer og telefon, som kan lette skrivningen af vanskelige ord og ligeledes spare tid. Denne funktion kan hjælpe eleven i alle skriftlige opgaver.

Ovenstående støttefunktioner er de primære udvalgte her på skolen. Hvis vi, eller eleven, finder det nødvendigt med andre hjælpemidler/støttefunktioner, vil eleven selvfølgelig blive præsenteret for dem og ligeledes få hjælp til at anvende disse i praksis.

Støtte og støttefunktioner

Hvad betyder en ordblindeproblematik for mit barn personligt og socialt, og hvordan kan vi som skole og forældre gribe udfordringen an?

Forældre:

Det er vigtigt, at eleven forstår, at ordblindhed INTET har at gøre med intellekt, og at det IKKE betyder, at man er dum. Tal fx med jeres barn om alle de kendte, kloge, dygtige, fantastiske mennesker (kendte mennesker), som er ordblinde, så jeres barn forstår, at ordblindhed IKKE er en stopklods for de drømme, man måtte have i livet. Ordblindhed har INTET at gøre med at være doven, og at man derfor ikke har lært nok.

Ordblindhed er noget, man er født med, men også noget man kan arbejde med og træne/øve sig bedre og bedre til hele livet. Man kan ikke arbejde sig ud af en ordblindhed, men man kan træne sig bedre til læsning og stavning.

Det er vigtigt, at I som forældre er opmærksomme på jeres barns lektiemængde i forhold til det at være ordblind.

Hvis lektiemængden bliver for stor, så tal med lærerne om en diffentieret lektiemængde for jeres barn, så han/hun ikke drukner i lektier og risikerer at miste motivationen.

Støtte og støttefunktioner

Hvad betyder en ordblindeproblematik for mit barn personligt og socialt, og hvordan kan vi som skole og forældre gribe udfordringen an?

Skolens rolle:

Vi opfordrer i SPU til, at eleven er åben omkring ordblindeproblematikken, og vi hjælper gerne klassen med at forstå udfordringen ved at komme på besøg til en snak med klassekammeraterne om, "hvad ordblindhed er for en størrelse" samt vise en lille film, der underbygger det.

Det er meget vigtigt, at lærerne i alle fag sørger for, at den ordblinde elev har opgaver og materialer tilgængeligt på computeren i alle fag, så eleven kan tilgå samme informationer og opgaver som resten af klassen vha. støtteprogrammet CD-ord.

Fakta

- For mennesker med ordblindhed tager det lang tid at omsætte bogstaver til sproglyde, som er nødvendige for at danne ord. Man ved ikke præcist, hvor mange ordblinde der er i Danmark. Men man regner med, at omkring 7-8 % (knap 400.000) af den danske befolkning er ordblinde.

Ordblindhed skyldes medfødte vanskeligheder ved at koble bogstaver med sproglyde. Ordblindhed har altså ikke noget at gøre med hverken dårlig begavelse, hjerneskade, udviklingsfejl eller dårligt syn/hørelse.

- Ordblindhed er delvist arveligt. Der er fundet genetiske markører for, at risikoen for at blive ordblind er fire gange højere, hvis der er en forælder, der også er det, så problemet løber ofte igennem generationer.

Læs mere om ordblindhed her:

- www.ordblindhed.dk og www.ordblindeforeningen.dk

Ordblindhed.dk henvender sig til mennesker med ordblindhed og deres familier, men også til fagfolk og virksomheder. Her finder du blandt andet information om lovgivning, støttemuligheder, ordblindeundervisning og rådgivningstilbud for mennesker med ordblindhed.

Du er ikke
alene, og du kan
som alle andre have
store drømme!

Kendte ordblinde

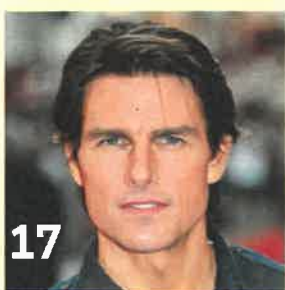
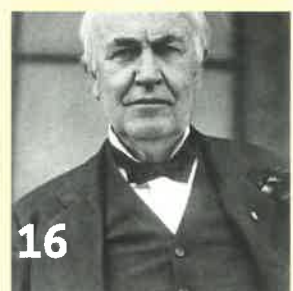
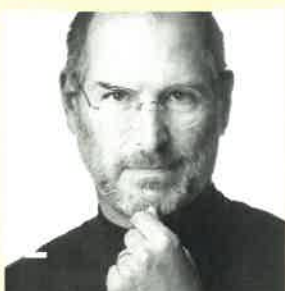
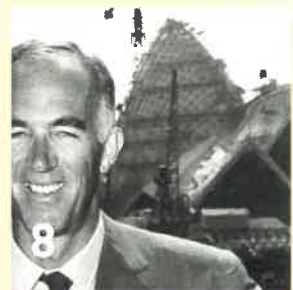
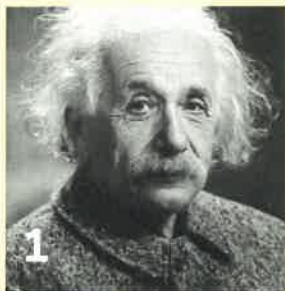
Vidste du, at disse kendte personer faktisk er ordblinde?

ALBERT**EINSTEIN** 1
BILL**GATES** 2
H.C.**ANDERSEN** 3
GHITA**NØRBY** 4
HENRY**FORD** 5
INGVAR**KAMPRAD** 6
JOHN**LENNON** 7
JØRN**UTZON** 8
LEONARDO**DA VINCI** 9
MUHAMMAD**ALI** 10
PABLO**PICASSO** 11
RICHARD**BRANSON** 12
STEVE**JOB** 13
STEVEN**SPIELBERG** 14
THOMAS**BLACHMAN** 15
THOMAS**EDISON** 16
TOM**CRUISE** 17
WALT**DISNEY** 18
WHOOPI**GOLDBERG** 19
WINSTON**CHURCHILL** 20

ORDBLINDHED ER IKKE ET TEGN PÅ MANGLENDE INTELLEKT, SÅ LAD OS STOPPE MED AT
BEHANDLE DET SÅDAN.

ETLIVSOM**ORDBLIND.DK**

Kendte ordblinde

Hvad er SPU?

SPU står for specialpædagogisk undervisning. Vi kalder det undervisning i **Solstrålen**.

I Solstrålen er vi tre undervisere. To undervisere i dansk med mere og en i matematik.

Vi bestræber os på en undervisning med fokus på **anerkendelse** og **tryghed**, da det er vigtigt for os, at eleverne kommer og går med et smil på læben.

Kontakten mellem SPU og hjemmet foregår fortrinsvis gennem klasselæreren, men for elever, som er tilknyttet SPU, er hjemmet altid velkommen til at tage kontakt direkte til underviserne her.

Matematik

Martin Nielsen

Kristian Asmussen

Dansk med mere

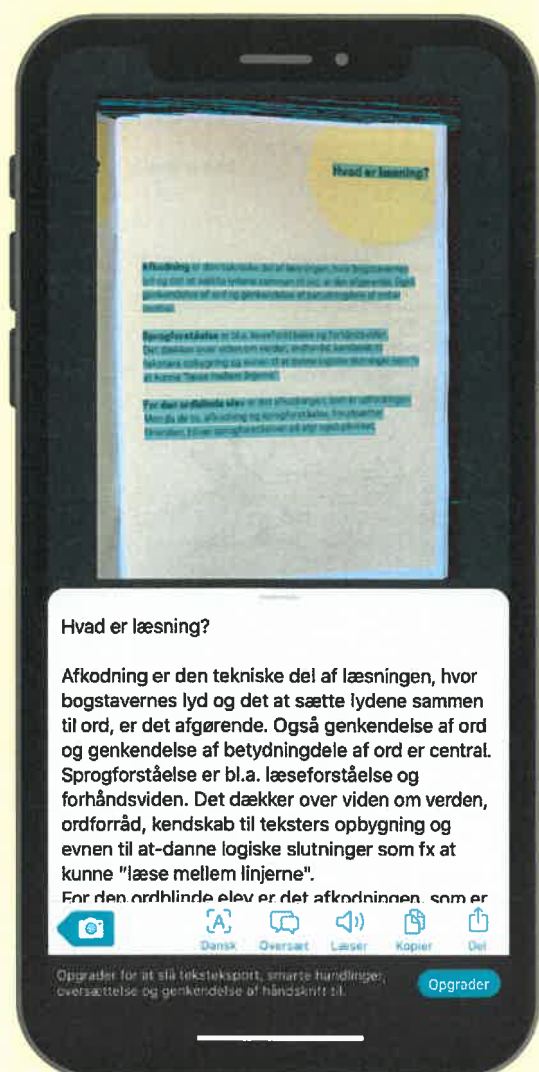
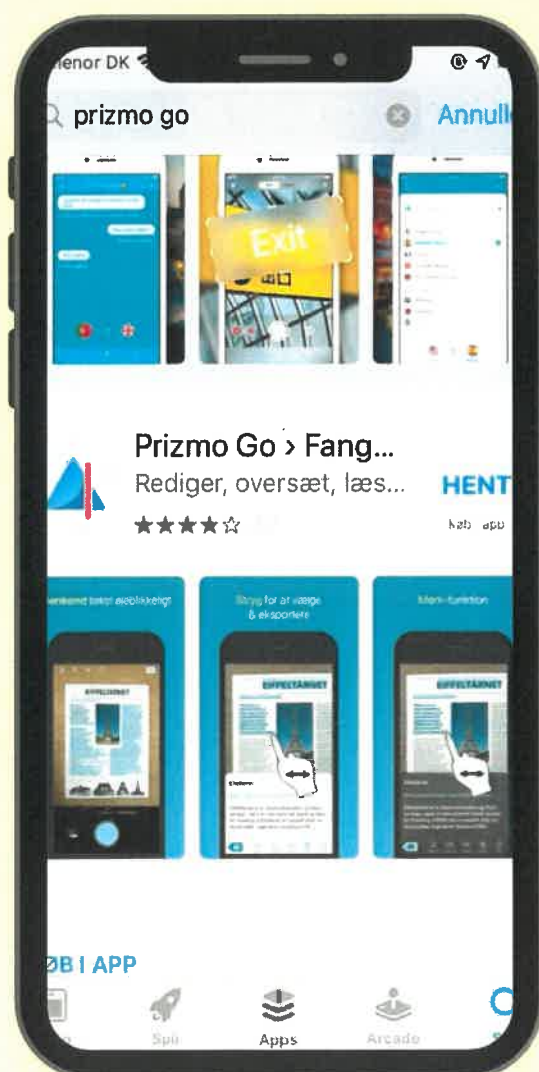
Jytte Jul Rasmussen

Kristina Riisgaard

Hvis du henter appen **Prizmo Go**, kan du ved at tage et billede af teksten her i folderen få læst teksten højt.

Du kan faktisk bruge appen til at få læst tekster op **overalt...**

**Egne
noter**

ORDBLIND

=

DOWN

OG

DOVEN
